

Research article

The Effect of Bullying in Early Dropout the Sport among Football Players

Hakan Saraç¹⁻², Serkan İnceoğlu², Nazmi BAYKÖSE³,

¹Fenerbahçe University, Sport Sciences Faculty, Department of Physical Education and Sports Teaching, İstanbul

²Marmara University, Institute of Health Sciences, Department of Exercise and Sport Psychology, İstanbul

³Akdeniz University, Sport Sciences Faculty, Department of Coaching Education, Antalya

ARTICLE INFO

Article history:

Received 04 July 2021

Received in revised form: July 2021

Accepted: July 2021

Available online: July 2021

Keywords

Football,
Bullying,
Football Players

ABSTRACT

In recent years, studies on the dark side of sport have increased. One of the popular studies on this subject is bullying. The purpose of this research is to examine the experiences of bullying of football players who dropout of the sport early. Eight football players were interviewed who played in TFF academy leagues. In order to collect detailed information about the research, in-depth individual interviews, which is one of the data collection techniques of qualitative research methods, were conducted. Consequently, it was determined that football players encountered a range of bullying types such as physical, emotional and social. It was revealed that motivation levels of athletes who were exposed to bullying behavior decreased and that they were damaged emotionally and mentally, and their self-confidence was affected. It was stated that these experiences caused footballer's dropout of the sport early. According to the football players, the people who made the most threatening approach were the coaches and managers. The common view that emerged in line with the views of the football players was seen as the main factor that the coaches primarily expected performance from the young team football players. It was suggested to increase control mechanisms in sport fields and, sport psychology courses for sport field employees.

This study was presented as oral presentation in 17th International Sport Sciences Congress.

Araştırma makalesi

Futbolcuların Sporu Erken Bırakmasında Zorbalığın Etkisi

Hakan Saraç¹⁻², Serkan İnceoğlu², Nazmi BAYKÖSE³,

¹Fenerbahçe Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, İstanbul

²Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Egzersiz ve Spor Psikolojisi Bölümü, İstanbul

³Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Antalya

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Makale geçmişi:

Gönderim: 04 July 2021

Düzeltilme: July 2021

Kabul: July 2021

Online yayınlama: July 2021

Anahtar kelimeler

*Futbol,
Zorbalık,
Futbolcular*

Son yıllarda sporun karanlık yüzü üzerine çalışmalar artış göstermiştir. Bu konudaki popüler çalışmalardan biri de zorbalıktır. Araştırmanın amacını sporu erken bırakan futbolcuların karşılaştıkları zorbalık deneyimlerinin incelenmesi oluşturmaktadır. Akademi liglerinde oynamış 8 futbolcu ile görüşülmüştür. Araştırmaya ilişkin detaylı bilgi toplanması amacıyla nitel araştırma yöntemleri veri toplama tekniklerinden derinlemesine bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda araştırmaya katılan futbolcuların fiziksel, duygusal ve sosyal zorbalık türleriyle karşılaştıkları belirlenmiştir. Zorbalık davranışına maruz kalan sporcuların güdülenme düzeylerinde azalma meydana geldiği, duygusal ve zihinsel açıdan zarar gördükleri, özgüvenlerinin etkilendiği ortaya konulmuştur. Bu deneyimlerin katılımcıların sporu erken bırakmasına neden olan etkenlerden oldukları ifade edilmiştir. Futbolcuların görüşleri doğrultusunda en fazla tehdit içerikli yaklaşımda bulunan kişiler antrenörler ve yöneticiler olmuştur. Futbolcuların görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan ortak görüş antrenörlerin genç takım futbolcularından öncelikli olarak performans beklentisi içerisine girmeleri temel etken olarak görülmüştür. Spor ortamlarındaki denetim mekanizmalarının ve spor psikolojisi alan eğitiminin spor ortamı çalışanlarına yönelik olarak artırılması öneri olarak sunulmuştur.

Bu çalışma 17. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Son yıllarda spor ortamlarının ‘karanlık yüzü’ araştırmacılar tarafından önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir (Bean ve ark., 2014; Vveinhardt ve Fominiene, 2020). Spor ortamlarının karanlık yüzünü oluşturan konuların incelendiği araştırmalarda saldırganlık (Choi ve ark., 2019) şiddet (Ohlert ve ark., 2021), zorbalık (Jewett ve ark., 2020) ve kabul sınaması (Waldron, 2016) gibi temaların sıklıkla çalışılıyor olduğu görülmüştür. Bu kavramlardan biri olan zorbalık, bir ya da birden fazla güçlü bireyin zayıf olan bireylere karşı gösterdiği zarar verme, rahatsız etme ya da küçük düşürme gibi davranışlarını içeren ve bireylerin diğer bireylere eziyet etmesi ya da eziyet etme çabası olarak tanımlanmıştır (Canales ve ark, 2018).

Spor ortamlarında görülen zorbalık türleri fiziksel, duygusal ve sosyal zorbalık olarak 3 ana başlıkta bir araya gelmektedir (Çelik,2016). Fiziksel zorbalık, fiziksel olarak zarar verme eylemi olarak tanımlanırken; itme, çekme, tekmeleme, üzerine bir şey/eşya atma gibi bazı davranışlar fiziksel zorbalığa örnek olarak gösterilmektedir (Madhavan, 2018). Duygusal zorbalık ise, kişi ile alay etme, tehdit içerici yorumlar, küçük düşürme, akranlarından biri ile dalga geçme gibi durumları içermektedir. Sosyal zorbalıkta ise, sosyal aktivitelerden ayırma (izole etme), akran grubu içerisinde reddedilme ve kabul etme törenleri mevcuttur (Stirling ve ark.2011).

Sporda zorbalık alan yazını incelendiğinde yapılan çalışmaların genellikle genç sporcular veya gençlik ve spor (Vveinhardt ve Fominiene, 2020; Muhsen ve Mohsin, 2020; Alwan, 2021; Marracho ve ark., 2021) konuları kapsamında ele alındığı görülmüştür. Örneğin Vveinhardt ve Fominiene (2020) tarafından 1440 sporcu ile yapılan bir çalışmada spor ortamlarında bireysel, takım, dövüş sporları ve katılımcı rolleri açısından taciz ve zorbalık sıklığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda neredeyse her üç takım sporcusundan biri kendisini mağdur olarak nitelendirmiştir. Bireysel sporcular bağlamında ise zorbalığa maruz kalma durumlarının takım sporcularına oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Alwan (2021) tarafından yapılan ve 78 genç hentbolcunun katıldığı bir diğer çalışmada ise Covid-19 pandemisi boyunca genç hentbolcular arasındaki zorbalık davranışının gerçekliğinin tanımlanması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda genç sporcuların karşılaştığı spor zorbalığının hem sporcuların akranlarını olumsuz etkilediği hem de zorbalığa maruz kalan sporcuları antrenman ortamında istenmeyen davranışlar sergilemeye ittiği ortaya konulmuştur.

Alan yazın incelendiğinde kişinin maruz kaldığı zorbalık davranışları sonrasında fiziksel, psikolojik, davranışsal ve kişilik özellikleri üzerinde bazı olumsuz etkiler meydana getirdiği bulunmuştur (Jewett ve ark., 2020). Sporcuların ruh sağlığı ve iyi oluşu üzerinde ciddi olumsuz etki bıraktığı ve kişilerarası çatışmaların önemli bir nedeni olduğu belirlenmiştir ancak var olan etkilerden başlıca olanları ise stres, kaygı, uykusuzluk ve tükenmişlik olarak belirtilmiştir (Iyem,2013). Sporda zorbalığın uzun vadeli etkilerinden birinin de sporu erken bırakma olabileceği düşünülmüştür (Vella ve ark., 2015). Bu noktadan bakıldığında futbolcuların zorbalık deneyimleri ve bu deneyimlerin futbolcular üzerindeki etkilerinin incelenmesinin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bu doğrultuda araştırmanın amacını sporu erken bırakan futbolcuların karşılaştıkları zorbalık deneyimlerinin incelenmesi oluşturmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada, futbolcuların spor yaşamları boyunca karşılaştıkları zorbalık davranışları ve bu davranışların futbolcular üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Futbolcuların spor alanı içerisi veya dışarısında karşılaştıkları zorbalık davranışlarının türleri, süreleri gibi durumlar araştırılmıştır. Araştırmamızın amacını sporu erken bırakan futbolcuların karşılaştıkları zorbalık deneyimlerinin incelenmesi oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda desenini olgubilim (fenomenoloji) araştırması oluşturmaktadır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak ayrıntılı ve geniş bir çerçevede bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Bu olguların biçimleri yaşadığımız gerçek dünyadaki algılamalar, olaylar, yaşanan deneyimler, kavramlar, durumlar ve yönelimler gibi çok çeşitli biçimlerde karşımıza gelebilmektedir. Kavramakta zorluk çektiğimiz ancak tam anlamıyla bize uzak olmayan olguları araştırmayı amaçlayan araştırmalar için olgubilim uygun bir araştırma ortamı oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda araştırmacı katılımcıların deneyimledikleri önceki tecrübeleri ile ilgilenmekte olup, kişilerin algılamalarını ve deneyimledikleri olaylara yüklemiş oldukları anlamları incelemektedir. Fenomenoloji tanımlayıcı bir araştırma biçimidir. Bu nedenle genelleme amacı yapmak yerine, olguları tanımlamak bu tür araştırmalarda önemlidir(Göçer,2013).

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye Futbol Elit Akademi liglerine katılım göstermiş ve aktif olarak spora devam etmeyen 8 futbolcu oluşturmaktadır. Çalışmaya katılanların tamamı erkek sporculardan oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırma amacına yönelik olarak verilerin toplanmasında görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme tekniği görüşme yapılan kişinin iç dünyasına girmeyi ve olayları onun görüş açısından anlamayı ve algılamayı sağlamaya çalışır. Görüşme tekniği nitel araştırmalarda farklı görüşme türlerinde kullanılmaktadır. Bunlar, yapılandırılmamış görüşme, yapılandırılmış görüşme ve yarı yapılandırılmış görüşmedir. Çalışmada kullanılmak üzere araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından önceden sorulması planlanan soruları içeren görüşme protokolü hazırlanır. Sorulan sorular sistematik şekilde katılımcılara sorulur. Buna karşın araştırmacı görüşmedeki akışın durumuna göre değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin verdiği yanıtları detaylandırmasını sağlayabilir. Görüşme sırasında belirlenmiş olan soruların yanıtları başka sorular içerisinde yanıtlanmış ise araştırmacı önceden cevaplanmış soruları tekrar sormayabilir (Türnüklü,2000).

Görüşme tekniğinin ek materyali olarak ses kayıt cihazı kullanılmaktadır. Araştırmacı ne kadar iyi not tutsa da kayıt cihazlarının bize vermiş olduğu olanaklara ulaşması mümkün değildir (Tekin, 2006). Araştırmacı görüşmeler için kullanılacak soruları hazırlamak için spor alanlarında zorbalık (bullying) konulu literatür araştırması gerçekleştirmiştir ve hazırlanan görüşme soruları sporcular ve uzmanların değerlendirilmesine sunulmuştur. Hazırlanan sorular giriş, gelişme ve sonuç soruları şeklinde düzenlenerek ifade edilmiştir. Sorular ışığında belirlenen 8 sporcu ile sırayla ayrıntılı birer görüşme gerçekleştirilmiştir.

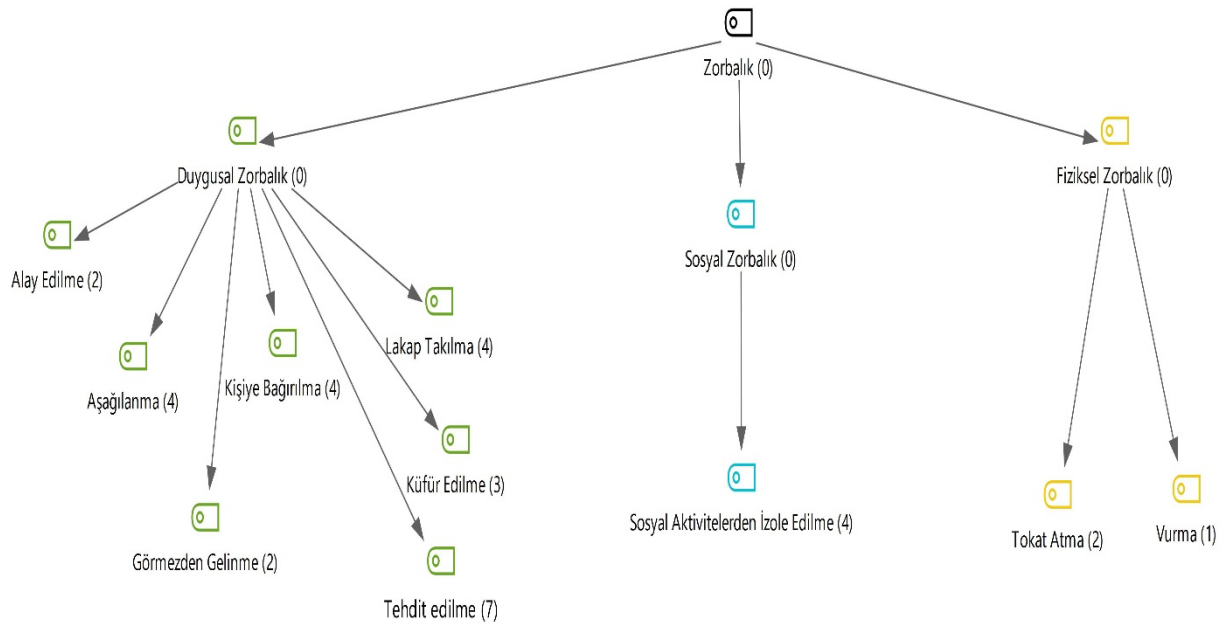
Verilerin Analizi

Analiz sürecinde öncelikle sporcuların isimleri kullanılmadan A1,A2,A3,A4,A5,A6,A7,A8 olarak kodlanmışlardır. Gerçekleştirilen görüşmeler dijital bir ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Ses kayıtlarının dökümleri yazılı olarak yapılmıştır. Araştırmadaki görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin analizi ve gruplandırılması sağlanmıştır. Elde edilen verilerin analizi için betimsel analiz tercih edilmiştir. Betimsel analiz, birbirinden farklı veri toplama teknikleri ile elde edilmiş olan verilerin çalışmacılar tarafından öncesinden belirlenmiş olan temalara göre düzenlenmesi, özetlenmesi ve yorumlanmasını içermekte olan nitel veri analizinin bir türüdür. Betimsel analiz türünde araştırmacılar görüştükları bireylerin düşünce ve görüşlerini dikkat çekici biçimde aktarabilmek amacıyla doğrudan alıntılara yer verebilmektedir. Betimsel analiz türündeki temel kaide elde edilen tüm bulguların okuyucuya

düzenlenmiş, özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde aktarılmasıdır (Özdemir, 2010). Verilerin analizi edilmesi noktasında kodlama işleminde ve analiz sonuçlarının tablo haline getirilmesini sağlamak için Maxqda (2018) programı kullanılmıştır. Görüşülen sporcuların görüşleri metinler içerisinde kelimelerin tek tek analizi yapılarak yapılan araştırmanın kuramsal çerçevesi doğrultusunda bir kod listesi elde edilmiştir. Çalışmanın geçerliliğini sağlamaya yönelik iç geçerlilik yaklaşımını ele alarak sorulan soruların farklı bir formatta tekrar sorulması ve benzer tutarlılıkta yanıt alınması hedeflenmiştir. Çalışmanın güvenilirliği noktasında elde edilen bulgular diğer kaynaklar ile karşılaştırılmış ve verilerin temalandırılması aşamasında araştırmacılar birden fazla kez ve farklı zamanlarda yeniden temalandırma çalışmasında bulunmuşlardır.

Bulgular

Şekil 1: Verilerin Analizi Sonucunda Temalar ve Alt Temalar

Analiz sonuçlarına göre duygusal zorbalık temasının alt temalarını; alay edilme, aşağılanma, görmezden gelinme, kişiyeye bağırılma, tehdit edilme, küfür edilme ve lakap takma alt temaları oluşturmuştur.

Analiz sonuçlarına göre fiziksel zorbalık temasının alt temalarını; tokat atma, vurma alt temaları oluşturmuştur.

Analiz sonuçlarına göre sosyal zorbalık temasının alt temasını sosyal aktivitelerden izole edilme alt teması oluşturmuştur.

Akademi Liglerinde Yer Almış Futbolcularının Zorbalık Deneyimleri

Katılımcıların zorbalık ile ilgili dikkat çekici tecrübeleri alıntı yapılarak aktarılmış olup, kişi isimleri yerine kodlamalar kullanılmıştır.

Sporcuların Alay Edilme İle İlgili Deneyimleri

A4 kod isimli sporcu spor ortamlarında alay edilme ile ilgili zorbalık deneyimlerini şu şekilde dile getirmiştir: "Çok iyi performans gösterdiğim maçlarda bile ben yokmuşum gibi davranan

arkadaş grubum veya antrenörüm oldu. Maçta vasat oynayan arkadaşlarımın ön plana çıkarılmasına şahit oldum. Yaptığım klas hareketler dalga konusu bile oldu.”

Sporcuların Aşağılanma İle İlgili Deneyimleri

A4 kod isimli sporcu spor ortamlarında aşağılanma ile ilgili zorbalık deneyimlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Birçok aşağılanma ve lakap takma olayı ile karşılaştım, maç içerisinde maçtan sonra antrenmanlarda sürekli bir aşağılanma söz konusuydu. Yaptığımız iyi şeyler göz önüne getirilmezken yapılan ufacık kötü şeylerde aşağılanmayla karşılaşıyorduk.”*

A8 kod isimli sporcu spor ortamlarında aşağılanma ile ilgili zorbalık deneyimlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Müsabakaların sonrasında eğer yeterli iyi oynamadıysam antrenörümün aşağıladığı zamanlar oldu.”*

Sporcuların Görmezden Gelinme İle İlgili Deneyimleri

A8 kod isimli sporcu spor ortamlarında görmezden gelinme ile ilgili zorbalık deneyimlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Aramızın bozuk olduğu dönemlerde ortamda ben yokmuşum gibi davranan takım arkadaşlarım oldu.”*

Sporcuların Bağırılma İle İlgili Deneyimleri

A1 kod isimli sporcu bağırılma ile ilgili zorbalık deneyimlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Takım antrenörleri tarafından birçok kez bağırma ile karşılaştım. Bunların bazıları beni ciddi oranda etkiledi.”*

Sporcuların Küfür İle İlgili Deneyimleri

A2 kod isimli sporcu küfür ile ilgili zorbalık deneyimlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Küfür edilme oldu. Bana karşı olduktan sonra barınamadım. Antrenörler tarafından oldu genellikle.”*

Sporcuların Lakap Takılma İle İlgili Deneyimleri

A6 kod isimli sporcu lakap takılma ile ilgili zorbalık deneyimlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Karşılaştım. Biraz ben kalındım bir kaleci için şakayla karışıkta olsa antrenörlerim ve takım arkadaşlarım lakap takarlardı.”*

Sporcuların Tehdit Edilme İle İlgili Deneyimleri

A1 kod isimli sporcu tehdit edilme ile ilgili zorbalık deneyimlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Altyapıdayken sakat olduğum bir süreç içinde takımın altyapı sorumlusu tarafından bir an önce iyileşip sahaya çıkmadığım takdirde takımdan gönderileceğim şeklinde bir tehdit aldım.”*

A4 kod isimli sporcu tehdit edilme ile ilgili zorbalık deneyimlerini şu şekilde dile getirmiştir. *“Fiziksel bir zarar ile karşılaşmadım ama mücadele etmediğim için altyapı sorumlusu tarafından kulüpten gönderilmeye tehdit edildim. Olayların şiddeti yer yer psikolojimi zedeleyecek noktadaydı ne yaparsam yapayım yaranamayacağımı hissetmeye başlamıştım. Verdiğim tepki sessiz kalmak oldu çünkü bize bunu öğretmişlerdi. Hocaya karşı gelinmez, hoca her zaman haklıdır gibi.”*

A6 kod isimli sporcu tehdit edilme ile ilgili zorbalık deneyimlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Profesyonel takımlarda kaleci antrenörlerim çalışmazsam devam edemeyeceklerini belirttiler. Ancak profesyonel sözleşmesi olan kaleci bizimle antrenmana çıkmadan kadroya giriyordu ve bu benim çalışma motivasyonumu düşürüyordu.”*

A8 kod isimli sporcu tehdit edilme ile ilgili zorbalık deneyimlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Altyapı sorumlusu tarafından performansımı yükseltmediğim takdirde takımdan gönderileceğimle ilgili tehdit aldım. Sezon sonu gönderildim.”*

Sporcuların Tokat İle İlgili Deneyimleri

A8 kod isimli sporcu tokat ile ilgili zorbalık deneyimlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Minikler liginde maç sonrası antrenörüm maçı kaybetmesi sonrasında tokat atmıştı. Halen hatırladığım bir anıdır.”*

Sporcuların Sosyal Aktivitelerden İzole Edilmesi İle İlgili Deneyimleri

A1 kod isimli sporcu sosyal aktivitelerden izole edilmesi ile ilgili zorbalık deneyimlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Yeni transfer olduğum bir akademi ligi takımında alışma sürecinde takımdan bir süre izole edildim.”*

Sporcuların Maruz Kaldıkları Zorbalık Davranışını Uygulayanların Bakış Açısıyla Gördükleri Zaman Ne Düşündükleri Hakkındaki Görüşleri

(A1) *“Tamamen performans beklentisi. Hocaların başarısız olma korkuları.”*

(A2) *“Bence tamamen düz görüşlüler ondan dolayı kaynaklanıyor.”*

(A3) *“Bence haksızlar, sporcu geliştirmek için sağlıklı bireyler geliştirmek için kötü alışkanlıklardan uzak tutmak için destek olmaları gerekiyor köstek oluyorlar.”*

(A4) *“Beni perçinlemeye çalışıyorlardı bence başarılı olmam noktasında sürekli eleştirerek ama çok yanlış 13-14-15-16 yaşındaki bir çocuğu sürekli eleştirmek ve üstüne gitmek.”*

(A5) *“Bir antrenör gözüyle davranışın yanlış olduğunu düşünüyorum. Ben antrenör olarak her zaman sporcuyla kazanmak isterim.”*

(A6) *“Antrenör sonuç olarak bir emir kulu. Onların üstünde birileri oluyor. Tesiste kalan sporculara ve para verdikleri sporculara baskı yaparken aslında üstündeki kişilerin baskılarından çekindikleri için yaptıklarını düşünüyorum”*

(A7) *“Antrenörlerin kazanma isteği bence ama haklı görmüyorum onları.”*

(A8) *“Maç kazanmak, popülerliklerini arttırmak, koltuklarını korumak istiyorlar.”*

Sporcuların Zorbalık Deneyimlerine Maruz Kaldıkları Dönemde Üzerlerinde Nasıl Bir Etki Oluşturduğu İle İlgili Görüşleri

(A1) *“Tabi ki duygusal olarak moral motivasyon düşüklüğüne neden oldu gönderilme durumuyla ilgili aldığım tehdit. Fiziksel olarak da performansımız düştü”*

(A2) *“Genellikle duygusal olarak etkilendim. Duygusal olarak etkilenmem fiziksel olarak düşmeme neden oldu.”*

(A3) *“Genellikle duygusal ve ruhsal açıdan zarar gördüm. Sakatlanmama rağmen yardımcı olunmadı. Aşağılanmalardan dolayı da spordan soğumuş bulunmaktayım. Futbolu çok sevmeme rağmen futbol oynamak istemiyorum artık.”*

(A4) *“Özgüvenimi etkiledi, saha içerisinde yapabileceklerimi yapamayacak duruma gelmeme neden oldu. Kendime inancımı yitirmeme neden oldu.”*

(A5) *“Fiziksel olarak değil ancak zihinsel olarak sürekli bunu düşündüm.”*

(A7) *“Özgüvenimde azalma oldu ve sorumluluk almaktan kaçındığım dönemler oldu zaman zaman.”*

(A8) *“Duygusal olarak kendime olan inancım düştü ve antrenmana gitmeme isteğim oldu ve sonunda futbolu bırakmaya karar verdim.”*

Sporcuların Zorbalık Durumuyla Hiç Karşılaşmamış Olmaları Durumunda Şuan Hangi Durumda Olacakları İle İlgili Görüşleri

(A1) *“Eğer kucaklayıcı, destekleyici bir ortamda olsaydım mutlaka bir noktada futbolculuk mesleğine devam ediyordum.”*

(A2) *“Kesinlikle üst düzeyde devam ediyordum.”*

(A3) *“Evet spora aktif olarak devam ediyordum hatta meslek haline gelmişti profesyonel açıdan bir iş olarak yapıyor olabilirdim.”*

(A4) *“Kesinlikle bunları yaşamamış olsaydım futbola devam ediyordum. Bunlar beni gerçekten yıldırırdı. Ne yaparsam yapayım yaranamayacağım duygusu oluştu. Bana daha özel ve iyi bir birey olduğumu hissettirselardı çok daha başka bir durum olabilirdi.”*

(A5) *“Futbola devam ederdim kesinlikle.”*

(A6) *“Biraz daha beni dışardan olumlu motive eden ve bana üst yapılardaki durumları anlatan birileri olsaydı şuan farklı yerlerde olabilirdim.”*

(A7) *“Futbola devam ederdim.”*

(A8) *“En azından profesyonel düzeyde futbol oynuyordum şuan.”*

Tartışma

Analiz sonuçlarına göre zorbalık davranışına maruz kalan sporcuların güdülenme düzeylerinde azalma meydana geldiği, duygusal ve ruhsal açıdan zarar gördükleri, özgüvenlerinin etkilendiği ortaya konulmuştur. Bu sonuçları destekleyici nitelikte Jewett ve ark. (2020) tarafından yapılmış olan bir çalışmada sporcuların zorbalığa maruz kalmasının spordan daha az keyif alma, öz saygılarında azalma, ruh sağlığı ve iyi oluş düzeylerinde olumsuz etkilere yol açtığı ortaya konulmuştur. Çalışmanın bir diğer bulgusuna göre sporcular duygusal zorbalık alt temalarından; alay edilme, aşağılanma, görmezden gelinme, kişiye bağırılma, tehdit edilme, küfür edilme ve lakap takma temalarıyla genç yaş kategorilerinde yer aldıkları dönem içerisinde karşılaşmışlardır. Duygusal zorbalığın sonuçları arasında kaygı, depresyon, kendine zarar verme davranışı, gece terörü gibi uyku problemleri olabilmekteyken, sporu bırakma gibi sonuçlara da yol açabilmektedir (Vella ve ark., 2015; Wolke ve Lereya, 2015).

Ayrıca çalışmada yer alan futbolcular fiziksel zorbalık alt temalarından; tokat atma, vurma temalarıyla genç yaş kategorilerinde yer aldıkları dönem içerisinde karşılaşmışlardır. Mishna ve ark. (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada sporcu öğrencilerin yüzde 13.1'inin fiziksel zorbalığa maruz kaldığı bulunmuştur. Futbolcular sosyal zorbalık alt temasından; sosyal aktivitelerden izole edilme alt teması ile genç yaş kategorilerinde yer aldıkları dönem içerisinde karşılaşmışlardır. Ek olarak sporcuların genç yaş kategorilerinde yer aldıkları dönem içerisinde en çok zorbalık deneyimlerine takımın antrenörleri ve yöneticileri tarafından maruz kaldığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda Çelik (2016) tarafından kadın hentbolcularla gerçekleştirilen bir çalışmada kadın hentbolcuların sosyal, fiziksel ve duygusal zorbalığa maruz kaldıkları bulunmuştur. Bunun yanı sıra, zorbalığa erkek antrenörleri tarafından maruz bırakıldıkları ortaya konulmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın örneklemini akademi liglerinde müsabaka oynamış futbolcular oluşturmuştur. Elde edilen bulgulara göre sporcuların en fazla maruz kaldıkları zorbalık türü duygusal zorbalık

olarak bulunmuştur. Duygusal zorbalık genç yaşta sporcuların gelişimlerini sağlamak için gerekli olan güdülenmeyi sağlama ve sürdürme noktasında engel oluşturmaktadır. Yapılan çalışma bu davranışların yıkıcı etkisini gösterme noktasında önemli bir anlam taşımaktadır. Sporcuların görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan ortak görüş antrenörlerin genç takım sporcularından öncelikli olarak performans beklentisi içerisine girmeleri olmuştur. Sporcuların uzun vadede tam kapasiteli gelişim sağlayacakları unutulmamalı ve sporcuların gelişim sağlamları için gerekli ortamlar hazırlanmalıdır. Duygusal zorbalık temasının en fazla karşılaşılan alt teması tehdit teması olmuştur. Sporcuların görüşleri doğrultusunda en fazla tehdit içerikli yaklaşımda bulunan kişiler antrenörler ve yöneticilerdir. Antrenörler ve yöneticiler noktasında bir denetim mekanizmasının oluşturulması sporcuların zorbalık deneyimlerinin azaltılması noktasında önem taşımaktadır. Ayrıca genç yaş kategorileri içerisinde antrenör ve yöneticilerin pedagoji, spor psikolojisi ve spor felsefesi alanlarında uzman eğitmenler tarafından rutin bir program içerisinde eğitim görmesi sporcuların psikolojik ve sosyal gelişimlerinin devam etmesi noktasında önemlidir.

Çalışma sonucunda elde edilen bilgiler ışığında profesyonel takımların alt yaş kategorilerinde yer alan sporcuların gelişiminin devam etmesi ve profesyonel düzeye erişebilmeleri noktasında bazı öneriler listelenmiştir.

Bunlar;

Şehir dışından profesyonel takımların altyapılarına transfer edilen sporcuların performans baskısı oluşturulmaması ve gelişimine olanak verilmesi için en az '2 yıl' transfer edilen takımda kalmasının garanti edilmesi.

Antrenörlerin, yöneticilerin sporda zorbalığı engellemek için düzenli olarak spor psikolojisi uzmanları tarafından belli dönemler içerisinde eğitime tabi tutulmaları. Sporculardan haftalık, aylık ve yıllık geri bildirimler alınarak sporda zorbalığın önüne geçilmesi.

TFF, TBF, TVF gibi federasyonlar tarafından profesyonel kulüplerin altyapılarında yer alan sporcular için spor psikolojisi uzmanlarının çalıştırılması zorunluluğunun getirilmesi ve takibinin yapılması.

Spor bilimleri fakülteleri antrenörlük eğitimi bölümlerinde spor psikolojisi alanı ders sayılarının ve saatlerinin artırılması.

Kaynakça

- Alwan, S. A. (2021). The Reality Of Sport Bullying Behavior Among Young Handball Players During Coronavirus Pandemic. *Multicultural Education*, 7(4).
- Bean, C. N. Fortier, M., Post, C. ve Chima, K. (2014). Understanding How Organized Youth Sport may be Harming Individual Players within the Family Unit: A literature Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 11(10), 10226-10268.
- Canales, M. U., Oidor, C. A., Baena, V. S. ve Ruiz, E. J. (2018). Bullying. Description of the roles of victim, bully, peer group, school, family and society. *International Journal of Sociology of Education*, 7(3), 278-299.
- Choi, H., Park, J. A. ve Kim, Y. (2019). Decreasing aggression through team communication in collegiate athletes. *Sustainability*, 11(20), 5650.
- Çelik, V. O. (2016). Kadın Hentbolcuların Bullying Deneyimleri. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(2), 39-49.
- Göçer, A. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dil Kültür İlişkisi Üzerine Görüşleri: Fenomenolojik Bir Araştırma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 25-38.
- Iyem, C. (2013). Bullying in Football Experiences of Turkish Professional Footballers. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4(4), 479.
- Jewett, R., Kerr, G., MacPherson, E. ve Stirling, A. (2020). Experiences of bullying victimisation in female interuniversity athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(6), 818-832.
- Madhavan, V. (2018). Bullying And Academic Performance Among School Children. *International Journal of Pure and Applied Mathematics*, 118(5), 587-602.
- Marracho, P., Pereira, A. M. A., da Graça Nery, M. V., Rosado, A. F. B. ve de Castro, E. M. R. T. (2021). Is young athletes' bullying behaviour different in team, combat or individual sports?. *Motricidade*, 17, 70-78.
- Mishna, F., Kerr, G., McInroy, L. B. ve MacPherson, E. (2019). Student athletes' experiences of bullying in intercollegiate sport. *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*, 13(1), 53-73.
- Muhsen, T. A. ve Mohsin, M. A. (2020). Bullying and Its Consequences in Youth Sport. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(05).
- Ohlert, J., Vertommen, T., Rulofs, B., Rau, T. ve Allroggen, M. (2021). Elite athletes' experiences of interpersonal violence in organized sport in Germany, the Netherlands, and Belgium. *European journal of sport science*, 21(4), 604-613.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Stirling, A. E., Bridges, E. J., Cruz, E. L. ve Muntjoy, M. L. (2011). Canadian Academy of Sport and Exercise Medicine Position Paper: Abuse, Harassment and Bullying in Sport. *Clin J Sport Med*, 21(5), 385-391
- Tekin, H. H. (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(13), 101-116.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(4), 543-559.
- Vanderbilt, D. ve Augustyn, M. (2010). The effects of bullying. *Paediatrics and child health*, 20(7), 315-320.
- Vella, S. A., Cliff, D. P., Magee, C. A. ve Okely, A. D. (2015). Associations between sports participation and psychological difficulties during childhood: a two-year follow up. *Journal of science and medicine in sport*, 18(3), 304-309.
- Vveinhardt, J. ve Fominine, V. B. (2020). Prevalence of Bullying and Harassment in Youth Sport: The Case of Different Types of Sport and Participant Role. *Journal of Human Sport and Exercise*, 17(2), 1-21.
- Waldron, J. J. (2016). Hazing in Sport. In *Routledge International Handbook of Sport Psychology* (pp. 334-342). Routledge.

Wolke, D. ve Lereya, S. T. (2015). Long-term effects of bullying. *Archives of disease in childhood*, 100(9), 879-885.